

Vlaanderen
is milieu

Jaarverslag Water 2019

syntheserapport

DOCUMENTBESCHRIJVING

Titel

Jaarverslag water 2019

Samenstellers

Afdeling Rapportering Water, VMM

Inhoud

Dit rapport geeft een algemeen overzicht van de oppervlaktewaterkwaliteit, de bronnen van waterverontreiniging en de zwemwaterkwaliteit in Vlaanderen op basis van de cijfers van de Vlaamse Milieumaatschappij in 2019, zoals behandeld in de thematische rapporten over de waterkwaliteit.

Wijze van refereren

Vlaamse Milieumaatschappij (2020), Jaarverslag water 2019

Verantwoordelijke uitgever

Bernard De Potter, Vlaamse Milieumaatschappij

Vragen in verband met dit rapport

Vlaamse Milieumaatschappij

Dokter De Moorstraat 24-26

9300 Aalst

Tel: 053 72 62 10

info@vmm.be

Depotnummer

D/2020/6871/038

JAARVERSLAG WATER 2019

Hoe evolueert de waterkwaliteit in Vlaanderen? Wat zijn de bronnen van waterverontreiniging? In dit rapport worden de resultaten van 2019 besproken.

Waterverontreiniging in Vlaanderen

Aan de hand van de parameters biochemisch zuurstofverbruik (BZV), chemisch zuurstofverbruik (CZV), totaal fosfor (P t) en totaal stikstof (N t) is de totale belasting van het oppervlaktewater geëvalueerd. In 2019 is de totale belasting op oppervlaktewater in Vlaanderen 16,4 kton voor BZV, 64,0 kton voor CZV, 31,6 kton voor N t en 2,0 kton voor P t. De belangrijkste bronnen van verontreiniging in 2019 zijn:

- de niet-gekoppelde en niet-gerioleerde gezinnen voor BZV (62 %), CZV (37 %) en P t (26 %)
- de landbouwsector voor de nutriënten N t (53 %) en P t (32 %)
- de RWZI's voor CZV (35 %) en P t (29 %)

De netto-emissies van de bronnen 'bedrijven' en 'gezinnen' dalen in de periode 2010-2019. Die daling komt voor de bron 'gezinnen' door het gevoerde waterzuiveringsbeleid in Vlaanderen. De [zuiveringsgraad](#) stijgt. Meer en meer woningen die niet op de riolering aangesloten worden, hebben een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater (= IBA). Blijvende inspanningen zijn wel nodig om de huishoudelijke belasting van oppervlaktewater verder te verminderen.

De evolutie van de jaarlijkse netto-emissies uit afspoeling van landbouwpercelen toont voor stikstof geen eenduidige trend, voor fosfor daalt de trend licht. Neerslag en de mate van bemesting hebben invloed op de netto-emissies. De laatste jaren zien we dat de stikstof- en de fosforbemesting toenemen.

De totale influentvrucht voor alle RWZI's in Vlaanderen stijgt licht in de periode 2010-2019. Voor de evolutie van de effluentvruchten zien we geen eenduidige trend. Het gemiddelde verwijderingsrendement voor de parameter N t nam in de bekeken periode met 5 % toe. Ook voor CZV is er nog een licht stijgende trend. De zuiveringsrendementen van de overige basisparameters lijken, met de aanwezige technologie, hun optima bereikt te hebben en stijgen de laatste 10 jaar niet meer.

Een belangrijk knelpunt is de werking van de overstorten. Het verontreinigde overstortwater leidt vaak tot vissterfte, overmatige algengroei en het verdwijnen van bepaalde watergebonden fauna. T.o.v. 2010 is de gemiddelde overstortduur (over 5 jaar) in 2019 gedaald van 2,76 % naar 1,89 %.

Naast de gekende bronnen van waterverontreiniging hebben ook incidentele verontreinigingen een belangrijke impact op de kwaliteit van het oppervlaktewater. Door een betere en snelle opvolging van milieu-incidenten kunnen de toezichthoudende instanties een verontreiniging sneller aanpakken of de schade preventief inperken.

Het gevoerde beleid werpt zijn vruchten af. De emissies van o.a. bedrijven zijn sinds 1992 sterk gedaald. Ook de systematische verhoging van het aantal aangesloten gezinnen op riool en vervolgens de zuivering op RWZI leidde tot een duidelijk meetbare kwaliteitsverbetering van onze oppervlaktewateren in Vlaanderen. Het is duidelijk dat de uitbouw op het goede spoor zit, maar naast de uitbouw wordt ook een goed beheer van de bestaande infrastructuur steeds belangrijker.

De laatste jaren zien we een verdere daling van de emissies (uitstoot). Er blijven inspanningen nodig om het ongezuiverd huishoudelijk afvalwater in niet-gerioleerd gebied aan te sluiten op een individuele of collectieve waterzuivering. Hetzelfde geldt voor ongezuiverd huishoudelijk afvalwater dat via niet

gekoppelde riolen geloosd wordt. Bovendien richten incidentele lozingen van bedrijven en overstorten in het rioolstelsel schade aan op lokaal niveau. De landbouwpercelen zorgen via drainage en grondwater ook in 38 % van de oppervlaktewatermeetplaatsen voor een overschrijding van de drempelwaarde nitraat.

Nutriënten in oppervlaktewater in landbouwgebied

Het MAP-meetnet is een meetnet van specifieke punten voor de landbouw.

Het aantal meetpunten met overschrijding van de drempelwaarde voor nitraat evolueert niet gunstig. Al drie winterjaren op rij ligt het percentage meetpunten met overschrijdingen ruim boven 20 %. De kleine daling in 2019-2020 tot 32 % gaat gepaard met een stijging van de gemiddelde nitraatconcentratie t.o.v. 2017-2018 en 2018-2019.

De langetermijndoelstelling voor de gemiddelde nitraatconcentratie per afstroomzone is in MAP6 vastgelegd op 18 mg nitraat/l. In het winterjaar 2019-2020 wordt dit doel in 95 van de 176 beoordeelde afstroomzones behaald, wat overeenstemt met 45 % van de landbouwoppervlakte. Het doel in MAP6 voor 2022 is 4 mg nitraat/l verbetering t.o.v. de periode 2015-2018 voor alle afstroomzones die in de periode 2015-2018 een hogere gemiddelde concentraties vertonen dan 18 mg nitraat/l. In de periode 2018-2020 is de nitraatconcentratie nog met 4,4 mg/l gestegen t.o.v. de periode 2015-2018. Het doel 2022 MAP6 ligt nu verder af. De toekomstige resultaten in 2021-2022 zullen cruciaal zijn om deze negatieve evolutie om te buigen en om het langetermijndoel van 18 mg/l te behalen.

Alhoewel de orthofosfaatconcentraties op 20 % van de meetplaatsen significant verbeteren, is de toestand voor orthofosfaat nog altijd ongunstig. Op 64 % van de meetpunten wordt de milieukwaliteitsnorm niet gehaald. In die zin is het fosfaatprobleem veel wijder verspreid dan het nitraatprobleem. De fosfaatproblematiek moet dan ook meer aandacht krijgen in de maatregelen voor de verbetering van de waterkwaliteit bij het mestbeleid.

Algemene waterkwaliteit

Globaal gezien zien we bij de resultaten voor de algemene fysisch-chemische parameters in 2019 hetzelfde beeld als vorig jaar. Voor sommige parameters wordt lichte vooruitgang geboekt, voor andere lichte achteruitgang. De droogte van de afgelopen jaren voorkomt mee een verdere verbetering van de waterkwaliteit.

In 2019 voldoen er meer waterlichamen aan de type-specifieke norm voor de parameters chemisch zuurstofverbruik, orthofosfaat en totaal stikstof. Minder waterlichamen voldoen voor de parameters opgeloste zuurstof, geleidbaarheid, zuurtegraad en nitraat in vergelijking met de vorige jaren. Voor totaal fosfor is het aantal waterlichamen dat voldoet aan de typespecifieke norm hetzelfde als in 2018.

De gemiddelde zuurstofconcentratie bedraagt 8,6 mg/l en evenaart hiermee het record van 2013. De gemiddelde concentratie over de laatste 13 jaar is gestegen van 7,5 mg/l tot 8,6 mg/l. Een eerste geleidelijke stijging werd vastgesteld in de periode 2007-2013, met een maximale gemiddelde zuurstofconcentratie van

////////////////////////////////////

8,6 mg/l in 2013. Daarna daalde deze tot 8 mg/l in 2014. Sinds 2014 zien we weer een stijging van de gemiddelde zuurstofconcentratie.

De gemiddelde geleidbaarheid in 2019 bedraagt 1.216 µS/cm, iets lager in vergelijking met vorig jaar, maar behoort wel tot de hogere waarden van het afgelopen decennium. Dit is mee te verklaren doordat zowel 2017 als 2018 bijzonder droge jaren waren en dit in combinatie met de droge zomer en herfst van 2019. Het percentage van de waterlichamen dat voldoet aan de norm voor geleidbaarheid is maar 36,4 % en is hierbij het slechtste resultaat sinds 2007.

De gemiddelde zuurtegraad blijft over de jaren ongeveer gelijk. Ongeveer 68 % van de waterlichamen voldoen aan de norm.

De gemiddelde concentratie totaal fosfor in 2019 bedraagt 0,49 mg P/l en is ongeveer hetzelfde als in 2018. In 2019 is het percentage waterlichamen dat voldoet aan de norm 9,2 % en scoort daarmee, net zoals in 2018, het best van de laatste 13 jaar. De gemiddelde concentratie orthofosfaat is 0,29 mg P/l en stijgt licht in vergelijking met 2018. Het percentage van de waterlichamen dat voldoet aan de norm stijgt verder tot ca. 28 %. Al voldoen er meer waterlichamen aan de norm, toch blijven totaal fosfor en orthofosfaat nog altijd problematisch voor de meeste Vlaamse waterlichamen.

De gemiddelde concentratie aan totaal stikstof is in 2019 opnieuw gestegen en bedraagt ongeveer 5,2 mg N/l. Het percentage waterlichamen dat voldoet aan de norm, neemt toe van 14 % in 2007 tot ca. 38 % in 2019. In 2019 bedraagt de gemiddelde concentratie aan nitraat 3,7 mg N/l. Dit is een stijging met ca. 10 % t.o.v. 2018. Het percentage waterlichamen dat in 2019 voldoet aan de norm daalt naar 62 %. In 2015 haalden nog ca. 70 % van de waterlichamen de norm.

Algemeen zet een globale kwaliteitsverbetering zich niet verder door voor alle parameters. De impact van de droogte is duidelijk waarneembaar, bv. bij de stijgende geleidbaarheid. Ondanks de afgelopen droge jaren houden bepaalde parameters (zoals opgeloste zuurstof) goed stand of gaan ze er zelfs lichtjes op vooruit.

Kwaliteit van het zwemwater

In 2019 volgde de Vlaamse Milieumaatschappij de zwemwaterkwaliteit van 89 locaties op. De resultaten van de afgelopen 4 jaar werden gebruikt om de zwemwaterkwaliteit te beoordelen volgens de EU-richtlijn 2006/7/EG. De zwemwaterkwaliteit was in 2019 minder goed dan de voorbije jaren door een achteruitgang van de kwaliteit bij de zwemwaters in het binnenland. Dat komt waarschijnlijk door de warme zomers die leiden tot droogte en lagere waterstanden. Voor het eerst sinds 2016 is er weer een locatie met een slechte waterkwaliteit.

Besluit

De belasting van het oppervlaktewater door bedrijven en huishoudens neemt nog altijd geleidelijk af voor de algemene parameters BZV, CZV en totaal fosfor. De metingen van nutriënten in landbouwgebied geven aan dat de belasting van het oppervlaktewater met nitraat de laatste jaren opnieuw toenam. Voor orthofosfaat wordt de milieukwaliteitsnorm op 64 % van de meetplaatsen niet gehaald

Globaal gezien gaan de resultaten voor de algemene fysisch-chemische parameters in 2019 voor sommige parameters licht vooruit en voor andere licht achteruit. Een globale kwaliteitsverbetering zet zich niet verder door voor alle parameters. De impact van de droogte en klimaatverandering is duidelijk waarneembaar, bv. bij de stijgende geleidbaarheid. Ondanks de afgelopen droge jaren houden bepaalde parameters (zoals opgeloste zuurstof) goed stand of gaan ze er zelfs lichtjes op vooruit.

Verdere inspanningen om de normen te behalen, zoals Europa vraagt, blijven dus noodzakelijk voor het bereiken van een goede ecologische toestand in de Vlaamse waterlichamen. Een goede ecologische toestand vereist namelijk dat een waterlichaam goed scoort voor totaal stikstof, totaal fosfor, zuurtegraad, opgeloste zuurstof en geleidbaarheid. Een bijkomende uitdaging is de droogte van de afgelopen jaren, die over het algemeen een negatieve invloed heeft op de waterkwaliteit.

REFERENTIES

Vlaamse Milieumaatschappij (2020), Fysisch-chemische kwaliteit oppervlaktewater 2019.

<http://www.vmm.be/publicaties>

Vlaamse Milieumaatschappij (2020), Waterverontreiniging in Vlaanderen in 2019.

<http://www.vmm.be/publicaties>

Vlaamse Milieumaatschappij (2020), Kwaliteit van het zwemwater in 2019.

<http://www.vmm.be/publicaties>

Vlaamse Milieumaatschappij (2020), Nutriënten in oppervlaktewater in landbouwgebied, resultaten MAP-meetnet 2019-2020.

<http://www.vmm.be/publicaties>

